



# KAYNAŞTIRMA YOLUYLA EĞİTİM UYGULAMALARI



ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ  
GENEL MÜDÜRLÜĐÜ



## İçindekiler

» I. KAYNAŞTIRMA/BÜTÜNLEŞTİRME YOLUYLA EĞİTİM UYGULAMALARI .....	2
» Ülkemizdeki Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları .....	2
» II. YERLEŞTİRME ÖNCESİ SÜREÇTE GÖREV VE SORUMLULUKLAR .....	4
» Sınıf / Alan /Sınıf Rehber Öğretmenin Görev ve Sorumlulukları .....	4
» Rehberlik Öğretmenin Görev ve Sorumlulukları .....	5
» Okul İdaresinin Görev ve Sorumlulukları .....	6
» Ailenin Sorumlulukları .....	6
» III. YERLEŞTİRME, İZLEME VE DEĞERLENDİRME SÜRECİ .....	7
» A- Yerleştirme Öncesi Eğitsel Değerlendirme ve Tanılama Sürecinde İzlenmesi Gereken Basamaklar .....	7
» B- Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamalarına Yönelik Hazırlık Çalışmaları .....	8
» Öğretmenin Sürece Hazırlanması .....	8
» Öğrencinin Sürece Hazırlanması .....	9
» Diğer Öğrencilerin Sürece Hazırlanması .....	9
» Özel Eğitim İhtiyacı Olan Öğrencinin Ailesinin Sürece Hazırlanması .....	9
» Diğer Öğrenci Ailelerinin Sürece Hazırlanması .....	10
» Eğitim Ortamının Hazırlanması Süreci .....	10
» Öğretimin Uyarlanması Süreci .....	10
» C-Yerleştirme Sürecinde Görev ve Sorumluluklar .....	11
» Sınıf /Alan/Sınıf Rehber Öğretmenin Görev ve Sorumlulukları .....	11
» Rehberlik Öğretmenin Görev ve Sorumlulukları .....	12
» Gezerek Özel Eğitim Görevi Yapan Öğretmenin Görev ve Sorumlulukları .....	12
» Okul İdaresinin Görev ve Sorumlulukları .....	13
» Ailenin Sorumlulukları .....	13
» D-Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının (BEP) Hazırlanması Süreci .....	13
» BEP Geliştirme Biriminin Oluşturulması .....	14
» Öğrencinin Eğitsel Performans Düzeyinin Belirlenmesi .....	14
» Uzun ve Kısa Dönemli Amaçların Belirlenmesi .....	14
» Öğrenciye Sunulacak Destek Hizmetlerin Belirlenmesi .....	14
» Öğretim Materyalleri ve Öğretim Yöntemlerinin Belirlenmesi .....	14
» Başarının Değerlendirilmesi .....	14
» IV. BİR ÜST ÖĞRENİM KURUMUNA \ MESLEKİ YAŞAMA GEÇİŞ .....	15



## I. KAYNAŞTIRMA/BÜTÜNLEŞTİRME YOLUYLA EĞİTİM UYGULAMALARI

Eğitim, her birey için kanunlarla güvence altına alınmış yasal bir haktır. Bu hakkın bir gereği olarak özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerimizin de eğitimlerini performansları doğrultusunda belirlenmiş eğitim ihtiyaçları ile özelliklerine uygun olarak düzenlenen ortamlarda sürdürmelerini sağlamak kanun uygulayıcılarının en temel görevidir.

5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un 16 ncı maddesi hükümleri ile Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecine ilişkin hükümleri doğrultusunda rehberlik ve araştırma merkezlerindeki (RAM'lardaki) özel eğitim değerlendirme kurullarınca özel eğitim ihtiyacı olduğu düşünülen bireyler için eğitsel değerlendirme ve tanılama ile ilgili iş ve işlemler yapılarak bu kapsamda tanı konulan bireyler için en az sınırlandırılmış eğitim ortamına ve özel eğitim hizmetine karar verilmektedir. Bu doğrultuda özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu düzenlenerek bireylerin öncelikle yetersizliği olmayan akranlarının devam ettiği sınıflarda tam zamanlı kaynaştırma uygulaması yoluyla, özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı kaynaştırma uygulaması yoluyla, gündüzlü eğitim hizmeti veren özel eğitim okul/kurumlarında ya da yatılı özel eğitim okul/kurumlarında eğitime yönlendirilmeleri söz konusu olabilmektedir.

Bu kapsamda Bakanlığımızca sunulan kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim hizmetleriyle özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı eğitim ortamlarında karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarına olanak sağlanırken, ihtiyaç duydukları destek eğitim hizmetlerinin de sunulması ile öz bakım, günlük yaşam, sosyal, dil ve iletişim alanlarına ait beceriler ile akademik ve mesleki alana ilişkin bilgi ve becerilerin kazandırılması, eğitim amaçlarının en üst düzeyde gerçekleştirilmesi yoluyla yaşamlarını bağımsız ve üretken olarak sürdürmelerihedeflenmektedir.

Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarının yetersizliği olmayan öğrencilerin de toplumsal yaşamın birçok alanında karşılaşılabilecekleri özel eğitim ihtiyacı olan bireyleri tanımalarına, anlamalarına ve bireysel farklılıkları daha kolay kavramalarına olanak sağlamaktadır.

Bu nedenle özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin her tür ve kademedeki eğitimlerini destek eğitim hizmetleri de sağlanarak kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yoluyla sürdürmeleri önem arz etmektedir.

### Ülkemizdeki Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda her tür ve kademede kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulaması yapılmaktadır. Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler, kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerini yeter-



sizliği olmayan akranları ile birlikte aynı sınıfta tam zamanlı veya özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak sürdürebilirler. Ayrıca ilköğretim programlarının uygulandığı özel eğitim okul ve kurumlarında; yetersizliği olmayan öğrencilerin özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerle aynı sınıfta eğitim görmelerine imkân sağlanabil-diği gibi yetersizliği olmayan öğrenciler için bu okul ve kurumlar bünyesinde ayrı sınıflar da açılarak eğitime erişimleri sağlanabilmektedir.

Özel eğitim sınıflarında kayıtlı olan özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları kapsamında BEP Geliştirme Biriminin planlaması doğrultusunda bazı dersleri ya da ders dışı etkinlikleri yetersizliği olmayan akranlarıyla bir arada yapabilirler.

Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim hizmetleri kapsamında özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin öğrenimlerini sürdürecekları sınıfların mevcutları düzenlenirken Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliđinde belirtilen ve aşağıda ifade edilen sayılar esas alınmalıdır.

SINIF MEVCUTLARI (EN FAZLA)	EĞİTİM KADEMELERİ	
	OKUL ÖNCESİ Olması Gereken Sınıf Mevcudu	DİĞER KADEMELER Olması Gereken Sınıf Mevcudu
Özel Eğitim İhtiyacı Olan Öğrenci Sayısı 1 ise	20	35
Özel Eğitim İhtiyacı Olan Öğrenci Sayısı 2 ise	10	25



## II. YERLEŞTİRME ÖNCESİ SÜREÇTE GÖREV VE SORUMLULUKLAR

Öğrencinin belirli bir alanda veya birden çok alanda yetersizliğe ya da yeteneğe sahip olduğu gözlemleniyor ve düşünülüyorsa, eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecini başlatmadan önce, öğrencinin eğitimi ile doğrudan ya da dolaylı yoldan ilgili kişilerin birtakım görev ve sorumluluklarını yerine getirip getirmediğinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bölümde belirtilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesine rağmen öğrenci için olumlu yönde bir farklılık olduğu düşünülüyorsa eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinin başlatılması uygun olacaktır.

### » Sınıf / Alan / Sınıf Rehber Öğretmeninin Görev ve Sorumlulukları

Öğretmenlerin öğrenciler hakkında bilgi sahibi olmalarına, onlar hakkında objektif değerlendirmeler yapmalarına ve bu doğrultuda eğitim sürecinin planlanmasına katkı sunacağı düşünülen ve aşağıda sıralanan birkaç hususun değerlendirilmesinin son derece önemli olduğu düşünülmektedir.

- Sınıfınızdaki öğrencilerin ilgi, yetenek, yeterlikleri ile yetersiz olduğu alanlar hakkında bilgi sahibi misiniz? Öğrencilerinizin güçlü ve zayıf yönlerini biliyor musunuz?
- Akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğini düşündüğünüz öğrencinin tüm gelişim alanlarındaki düzeyini tespit etmek için değerlendirme yapıyor musunuz?
- Değerlendirme sürecinde aile ya da ilgili diğer kişiler ile iletişime geçerek görüşme yapıyor musunuz? Ayrıca bu süreçte gelişim ölçekleri, gözlem formları gibi değerlendirme araçlarından yararlanıyor musunuz?
- Yaptığınız görüşme ya da değerlendirmelere ilişkin elde ettiğiniz sonuçları kayıt altına alıyor musunuz?

Öğrencilerinizin bireysel farklılıkları ile eğitim ihtiyaçlarının neler olduğu hakkında yeterli bilgiye sahip olduğunuzu düşünüyorsanız bundan sonraki aşamada sınıf içi öğretim düzenlemelerini yapıp yapmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Öğretmenler tarafından yapılan değerlendirmelere ilişkin elde edilen sonuçların sınıf içi öğretim düzenlemelerine yansıtılması ve eğitim sürecinin bu doğrultuda planlanması büyük önem arz etmektedir. Bu süreçte öğrencilerin bireysel farklılıklarının, eğitim ihtiyaçlarının ve öğrenme özelliklerinin dikkate alınıp alınmadığının kontrol edilmesine hizmet edeceği düşünülen birkaç hususa aşağıda yer verilmiştir.

- Öğrencilerinizin eğitim performansları doğrultusunda, sorumlu oldukları eğitim programlarını esas alarak öğretimi yapılacak içeriğin basitleştirilmesi ya da zenginleştirilmesi gibi düzenlemeler yapıyor musunuz?
- Öğretim sürecinde öğrencilerinizin özelliklerini dikkate alarak alternatif öğretim yöntem ve teknikleri kullanıyor musunuz?
- Öğretim sürecinde öğrencilerinizin özellikleri ile öğrenme stillerine uygun yöntem ve materyaller kullanıyor musunuz?



- Öğretim sürecinde sınıfınızdaki tüm öğrenciler için eşit öğretim fırsatları sağlıyor musunuz?
- Öğretim sürecinde ihtiyaç duyan öğrencileriniz için kısa aralıklarla sık tekrarlara yer veriyor musunuz?
- Öğretim sürecindeki ifadelerinizin açık ve anlaşılır olduğunu ya da verdiğiniz yönergelerin tüm öğrenciler için anlamlı ve anlaşılır olduğunu düşünüyor musunuz?
- Problem davranışlarla baş etme ve sınıf yönetimi tekniklerini etkili şekilde kullanabiliyor musunuz?
- Sınıfınızın fiziki şartlarını öğrencilerinizin öğrenmesini kolaylaştıracak ve erişimlerini arttıracak şekilde düzenleyebiliyor musunuz?
- Öğretim sürecinde öğrencileriniz için uygun pekiştiriciler kullanıyor musunuz?
- Öğretim sürecinde olumlu geri bildirimler vererek öğrencilerin öğretimi yapılan konuya motive olmalarını sağlıyor musunuz?
- Öğretim sürecinde olduğu gibi değerlendirme sürecinde de öğrencilerinizin özellikleri ile eğitim performanslarını dikkate alarak; süre, ortam, yöntem vb. düzenlemeler yapıyor musunuz?

Sınıfınızda akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğini düşündüğünüz öğrenciniz ile ilgili olarak yukarıda bahsedilen sınıf içi düzenlemeleri yapmanıza rağmen öğrencinizin mevcut durumunda olumlu yönde bir değişiklik gözlemlemiyorsanız öğrenciniz için eğitsel değerlendirme ve tanılama ile ilgili süreci başlatabilirsiniz. Bunun için öğrencinizin eğitim ve öğretim sürecine ilişkin bilgilere yer verdiğiniz süreç değerlendirme raporunu düzenleyerek okul rehberlik servisi ile iş birliği yapmanız gerekmektedir.

### »» Rehberlik Öğretmeninin Görev ve Sorumlulukları

Rehberlik öğretmenin özel eğitim ihtiyacı olduğu düşünülen öğrencinin kendisi, ailesi ve öğretmenleri ile görüşmeler yaparak, gözlemlerde bulunarak ya da bireyi tanıma çalışmaları yaparak öğrenci hakkında doğru bilgi toplaması ve süreci koordine etmesi öğrenci açısından büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda öğrencinin eğitim sürecine ilişkin alınacak kararlarda rehberlik öğretmeni tarafından yerine getirilmesi ön görülen görev ve sorumluluklar aşağıda sıralanmıştır.

- Öğrenci, veli, öğretmen/öğretmenler ile okul yönetimi arasında olumlu iş birliği kurulması ve tarafların koordinasyon halinde olmalarını sağlamak üzere çalışmalar yürütüyor musunuz?
- Bireyi tanıma çalışmaları kapsamında elde ettiğiniz bilgileri öğrencinin yararı ve mesleğin etik ilkeleri gözetilerek öğretmen/öğretmenler ve/veya okul idaresi ile paylaşıyor musunuz?
- Rehberlik servisinin görev ve sorumluluk alanına giren konularda öğrenciye, veliye ve/veya öğretmene destek sağlıyor musunuz?
- Öğrencinin durumunun değerlendirileceği toplantılara katılarak görüş ve önerilerinizi ifade ediyor musunuz?



Okul rehber öğretmeni olarak öğrenciye, veliye, öğretmene/öğretmenlere sunulan desteklere rağmen öğrencinin özel eğitim ihtiyacı olduğu kanaatine varıyorsanız süreç değerlendirme raporunun esas alınarak eğitsel değerlendirme istek formunun ilgili yerlerinin doldurulması ve okul yönetimine iletilmesi gerekmektedir.

### » Okul İdaresinin Görev ve Sorumlulukları

Okul idaresince yerleştirme öncesi sürece dair öğrenci ile ilgili olarak gerekli tedbirleri alınıp alınmadığının, yapılması gereken düzenlemelerin yapılıp yapılmadığının değerlendirilmesi öğrenci için alınacak kararlar açısından çok önemlidir. Okul idaresi tarafından bu değerlendirmenin yapılmasına katkı sunacağı düşünülen hususlar aşağıda sıralanmıştır.

- Öğretmenlerin öğrencilerin eğitim ihtiyaçları ile özelliklerini dikkate alan sınıf içi uyarlamalar yapıp yapmadıklarını değerlendiriyor musunuz?
- Öğretmenlere sınıf içi fiziksel düzenlemeler ile materyal uyarlamaları yapmaları konusunda destek sağlıyor musunuz?
- Öğretmenlerin özel eğitim alanına ilişkin mesleki gelişimine katkı sunacak faaliyetler planlıyor musunuz?
- Öğrencinin eğitiminden sorumlu kişiler arasında iş birliği yapılması ve koordinasyon sağlanması konusunda çalışmalar yapıyor musunuz?
- Öğrencilere ilişkin değerlendirme yapılmasını sağlamak üzere okuldaki birim/kurul/ komisyonların toplanmasını sağlıyor musunuz?
- Birim/ kurul/ komisyonlarda alınan kararların uygulanmasına ilişkin iş ve işlemlerin yürütülmesini takip ediyor musunuz?

Bu kapsamda ön görülen çalışmaların yürütüldüğünü düşünüyorsanız öğrenci için eğitsel değerlendirme ve tanılama yapılması ile ilgili resmî süreç başlatılabilir.

### » Ailenin Sorumlulukları

Çocukların ilk bilgi ve deneyimlerini aile ortamında kazandıkları, anne babaların çocuklarının sağlıklı olarak gelişmesinde ve eğitim almalarında birinci dereceden sorumlu kişiler oldukları dikkate alındığında ailenin eğitim sürecinin her aşamasına dâhil edilmesi kaçınılmazdır. Ailenin çocuğu ile ilgili sorumluluklarının farkında olması ve bunları yerine getirmek için çaba sarf etmesi büyük önem arz etmektedir. Öğrenci ile ilgili olarak eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinin başlatılmasından önce ailenin aşağıda değinilen hususlarda sorumluluklarını yerine getirip getirmediğinin değerlendirilmesi yararlı olacaktır.

- Çocuğunuz adına düzenlenmiş, geçerliliği ve güvenilirliği olan belgeleri öğretmenler ve okul idaresine ibraz ediyor musunuz?
- Çocuğunuzun değerlendirme sürecine katılarak görüş bildirme ve/veya duruma ilişkin bilgilendirme yapıyor musunuz?
- Çocuğunuzun eğitim sürecinin etkin şekilde sürdürülebilmesi için öğretmenler



ve/veya okul idaresi tarafından talep edilen katkıyı sunuyor musunuz?

- Çocuğunuzun eğitimi ile ilgili konularda ilgili taraflarla iş birliği yapıyor musunuz?

Çocuğın eğitimine dair öğretmenler ve okul idaresi tarafından yapılan bilgilendirme ve yönlendirme ile birlikte mevzuat hükümleri doğrultusunda aile tarafından gerekli iş ve işlemlerin yerine getirilmesi gerekmektedir.

### III. YERLEŞTİRME, İZLEME VE DEĞERLENDİRME SÜRECİ

#### A- Yerleştirme Öncesi Eğitsel Değerlendirme ve Tanılama Sürecinde İzlenmesi Gereken Basamaklar

Öğretmen/öğretmenler, veli ve okul idaresi tarafından alınan tüm tedbirlere rağmen akranlarından farklı eğitim ihtiyaçları olduğu ve farklı gelişim gösterdiği düşünülen öğrenciler için yaklaşık olarak bir dönemi bulan izleme ve değerlendirme süreci sonunda RAM'a yönlendirme yapılmakta ve öğrencinin özel eğitim ihtiyacı olup olmadığı değerlendirilmektedir. Bu kapsamda eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinde takip edilen aşamalar aşağıda açıklanmıştır.

- Öğretmen/öğretmenler tarafından öğrencinin durumuna ilişkin bilgileri içeren süreç değerlendirme raporunun hazırlanması,
  - Süreç değerlendirme raporunun rehberlik servisine iletilmesi,
  - Öğrenci ile ilgili değerlendirme yapılabilmesi için okul idaresinin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonunu toplaması,
  - Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu tarafından öğrenciye ilişkin değerlendirme yapılması ve RAM'a yönlendirilip yönlendirilmeyeceğine karar verilmesi,
  - Öğrenci velisinin alınan karar doğrultusunda bilgilendirilmesi ve görüşlerinin alınması,
    - Velinin bilgisi dâhilinde eğitsel değerlendirme istek formunun doldurulması,
    - Okul idaresince resmî işlemlerin başlatılması vekonuya ilişkin belgelerin RAM'a gönderilmesi,
    - RAM'da öğrencinin eğitsel değerlendirme ve tanılmasının yapılacağı tarih ve saate karar verilmesi ve buna ilişkin velinin bilgilendirilmesi,
    - İhtiyaç halinde öğrencinin tıbbî tanısının yapılabilmesi için velinin ilgili sağlık kuruluşuna yönlendirilmesi,
    - Planlanan zamanda öğrencinin eğitsel değerlendirme ve tanılmasının yapılması,
      - Eğitsel değerlendirme ve tanılama sonuçlarına göre Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporunun düzenlenerek öğrencinin uygun eğitim ortamına yönlendirilmesi,
      - İl/ilçe özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından, Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu doğrultusunda öğrencinin uygun resmî okul/kuruma yerleştirilmesine





karar verilmesi ya da bulunduğu okulda kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla öğrenimine devam etmesi kararının alınması,

- İl/ilçe özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından alınan yerleştirme kararının okula, veliye ve öğrencinin eğitsel değerlendirme ve tanınmasın yapıldığı RAM'a gönderilmesi ile bu sürece ilişkin iş ve işlemler tamamlanmış olur.

### **B- Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamalarına Yönelik Hazırlık Çalışmaları**

Tam zamanlı kaynaştırma uygulamaları yoluyla yetersizliği olmayan akranlarıyla aynı sınıfta öğrenim görecektir özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin öğrenimlerini sürdürecekleri sınıflarda eğitim sürecine dâhil edilmelerinden önce tarafların kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları hakkında bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda öncelikle öğrencinin dersine girecek olan tüm öğretmenlerin, özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin, sınıftaki diğer öğrencilerin ve ailelerinin kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları hakkında bilgilendirilmesi bunun yanında öğretmenlerin ayrıca özel eğitim ihtiyacı olan öğrenci ile ilgili eğitim programında, öğretim materyallerinde ve eğitim ortamında yapılabilecek düzenlenmeler hakkında da desteklenmesi gerekmektedir.

Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarının etkin ve verimli olarak sürdürülebilmesi, bu kapsamda yetersizliği olmayan akranlarıyla aynı eğitim ortamında eğitim alan öğrenci sayısının artırılması ve bu uygulamaların yaygınlaştırılması için aşağıda açıklanan hazırlık çalışmalarının yapılması büyük önem arz etmektedir.

#### **» Öğretmenin Sürece Hazırlanması**

Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin eğitimini sürdüreceği sınıfta ders okutan tüm öğretmenlerin özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin özellikleri ve eğitim ihtiyaçları, özel eğitim alanında kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri, sınıf yönetimi ve davranış değiştirme, öğretim uyarlamaları ve ortam düzenlemeleri gibi konularda bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Bu kapsamda yapılacak bilgilendirme okul idaresi veya rehberlik servisi tarafından düzenlenecek toplantılarla yapılabileceği gibi konu ile ilgili video kayıtları ya da filmler izletilmesi, özel eğitim okul/kurumları ile özel eğitim sınıflarının ziyaret edilmesi, okuma materyalleri temin edilmesi ya da bu içerikli seminerler düzenlenmesi yoluyla da gerçekleştirilebilir. Ayrıca aile de sürece dâhil edilerek çocuğunun durumu hakkında bilgilendirme yapması istenebilir.

Rehberlik servisi, BEP geliştirme birimi ve gezerek özel eğitim görevi yapan öğretmenler tarafından öğretmenlere destek sağlanarak özel eğitim ihtiyacı olan öğ-



renci ile ilgili eğitim sürecinin iyi yönetilmesi, öğretmenlerin özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciye karşı olumlu tutum geliştirmelerinin sağlanması yanında öğrencinin sunulan eğitim hizmetlerinden en üst seviyede yararlanması da mümkün olabilmektedir.

### » Öğrencinin Sürece Hazırlanması

Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin herhangi bir davranış problemi var ise öncelikle davranış değiştirme programı hazırlanarak bu problemlerin giderilmesi ile ilgili çalışmalar yürütülmelidir. Ayrıca özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin diğer öğrenci ve öğretmenlerle etkileşim kurmasına hizmet edecek sosyal beceriler ile iletişim becerilerini kazanmasını sağlayacak etkinlikler planlanması bununla birlikte öğrenciye okulun bölümlerinin tanıtılıp okul ve sınıf kurallarının açıklanması öğrencinin okula ve sınıfa uyumunu arttıracaktır.

### » Diğer Öğrencilerin Sürece Hazırlanması

Özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciyi kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yoluyla sınıftaki eğitim ve öğretim sürecine dâhil etmeden önce diğer öğrencilerin bu duruma ilişkin bilgilendirilmesi sınıfa gelecek öğrencinin sosyal kabulünü arttıracığı gibi öğrencilerin karşılıklı olarak olumlu iletişim kurmalarına da hizmet edecektir.

Bu kapsamda özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin yetersizlikten etkilenme durumu, yapabildikleri, sınıfta yaşanabilecek sorunlar, öğrencinin farklı davranışları ve bunlara nasıl tepki verilmesi gerektiği gibi hususlarda diğer öğrencilere açıklama yapılması sunulan eğitim hizmetlerini daha etkin ve verimli şekilde sürdürülmesini sağlayacaktır.

Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin yaşayabileceği güçlükler için örnekler verilmesi, öğrencilerin kendilerini özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin yerine koyarak neler yaşadığını ya da neler hissettiğini anlaması için yaşantılar oluşturulması, konu ile ilgili video kayıtları ya da filmler izletilmesi, özel eğitim okul/kurumları ile özel eğitim sınıflarına ziyaretler yapılması, özel eğitim ihtiyacı olan başarılı kişilerin öğrencilerle bir araya getirilerek bilgi ve deneyimlerini paylaşacakları fırsatlar oluşturulması gibi etkinlikler gerçekleştirilerek öğrencilerin bilgi ve deneyim kazanmaları sağlanabilir.

Ayrıca kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları süresince öğrencilerden ne beklendiği açıkça ifade edilmeli ve özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciye yönelik yapılan öğretim düzenlemeleri ile bunların gerekçeleri öğrencilere açıklanmalıdır.

### » Özel Eğitim İhtiyacı Olan Öğrencinin Ailesinin Sürece Hazırlanması

Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin ailesine çocuğun yapabildikleri, kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yoluyla eğitimin neden gerekli olduğu, bu eğitimin çocuk için yararı ile bu süreçte kendilerinden beklenen rol ve sorumluluklar anlatıl-



malıdır. Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere sahip ailelerle grup toplantıları ya da etkinlikler planlanarak ailelerin birbirleri ile etkileşim kurmaları, yaşantı ve deneyimlerini paylaşmaları sağlanabilir.

### »» Diğer Öğrenci Ailelerinin Sürece Hazırlanması

Yetersizliği olmayan öğrencilerin aileleri tarafından özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciye karşı geliştirilen olumsuz tutum ve davranışlar kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yoluyla eğitimin başarısını olumsuz olarak etkilemektedir. Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin eğitimini sürdüreceği sınıftaki öğrencilerin ailelerinin bu uygulama ve yararı ile uygulamanın yasal dayanağı hakkında bilgilendirilmesi sunulan hizmetlerin verimliliğini arttıracığından okul idaresi ve öğretmenler tarafından gerekli çalışmaların yürütülmesi büyük önem arz etmektedir.

### »» Eğitim Ortamının Hazırlanması Süreci

Sınıfın fiziksel ortamı ile sınıftaki materyaller ve bunların sınıf içerisindeki yerlerinin özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmesi öğrencinin sınıfta bağımsız ve güvenli olarak hareket etmesine olanak sağlayacaktır. Ayrıca sınıftaki sıra, masa, sandalye ve tahtanın yüksekliğinin öğrencinin ihtiyacına göre ayarlanabilir olması, sınıf ortamının ışık, ses vb. etkenler açısından uygun şekilde düzenlenmesi özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin öğrenmesini destekleyeceğinden gerekli tedbirlerin alınması önem arz etmektedir.

### »» Öğretimin Uyarlanması Süreci

Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin sınıftaki tüm öğrencilerin eğitim performansları, eğitim ihtiyaçları ile öğrenme özelliklerinin dikkate alınarak planlanması ve bu doğrultuda takip edilen eğitim programının içeriğinde, eğitim ortamında, öğretim materyallerinde, öğretim yöntem ve tekniklerinde değişiklikler yapılması sunulan eğitim hizmetlerinin verimliliğini arttıracığı gibi özel eğitim ihtiyacı olan öğrenci için uygun öğrenme fırsatları yaratılmasını sağlayacaktır.

Öğretim uyarlamaları yapılırken özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin yetersizlik türünün dikkate alınması yapılan uyarlamaların öğrencinin ihtiyacına göre çeşitlendirilmesini sağlayacaktır. Aşağıda öğretim sürecine ilişkin öneriler sunulmuş olup uyarlamalar öğrencilerin özellikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda farklılaştırılabilir.

- Günlük programın tutarlı ve öğrenciniz tarafından anlaşılabilir olması için mutlaka öğretim ortamını yapılandırın.
- Ders sunumu sırasında öğrenciyi davranışlarını kontrol edebileceğiniz ve sizi takip edip konuşmalarınızı duyabileceği bir yere oturtun.
- Sınıf içinde öğrencinizin yakınına örnek model olabilecek ve ihtiyaç duyduğu zamanlarda destek sağlayabilecek öğrenciler oturtun.
- Öğrenci yüksek ses ve gürültüden rahatsız olabileceği için gürültüsüz bir sınıf ortamı sağlayın.



- Kullandığınız cümleleri jest ve mimiklerle dikkat çekici hale getirin.
- Öğretimi mutlaka görsel, işitsel ve dokunsal materyallerle destekleyin.
- Hikayeleri, eylem ve resimleri içeren kart ve fotoğraflar göstererek anlatın bu yolla neden-sonuç ilişkisi kurmasını sağlayın.
- Öğrencinizin kazandığı bilgi ve becerileri pekiştirmesi, günlük yaşama aktarabilmesi ve okuldaki yapılandırılmış sistemin ev ortamında uygulanabilmesi için anne babayla işbirliği yapın ve onları sürece dâhil edin.
- Akıcı ve anlaşılır düzeyde konuşma becerisine sahip olmayan öğrencinizin kendini ifade etmesi için fırsatlar yaratın ve söylemek istediklerini anlamadığınızda tekrar etmesini isteyin.
- Konuşurken açık, anlaşılır ifadeler kullanın.
- Öğrencinizin sözel ifadeleri yanlış anlamasını önlemek için yazılı ve görsel ipuçlarını birlikte kullanın.
- Öğrencinizin güçlü yönlerini öne çıkarın öğretim ortamınızı yapılandırın.
- Kendine güvenmesi için destekleyici ortam yaratın.
- Geri bildirimlerinizi onu motive edecek şekilde verin.
- Olumlu davranışlarını ve sosyal becerilerini ödüllendirin.
- Öğretim sürecinde somut ve öğrencinin ilgisini çekebilecek materyaller kullanın.
- Öğretim hedeflerinin küçük parçalara bölün sıra ile öğretin.
- Öğretimde yardım ve ipuçlarını kullanın tutarlı geri bildirimler verin.
- Öğrencinin sınıfta ya da okulda bağımsız ve güvenli olarak hareket etmesini sağlayacak şekilde düzenlenmesini sağlayın.

### C-Yerleştirme Sürecinde Görev ve Sorumluluklar

Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarının etkin şekilde yürütülmesinde, eğitim ve öğretim sürecinde özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasında sınıf öğretmeninin, alan öğretmenlerinin, sınıf rehber öğretmeninin, okul rehber öğretmeninin, okul idaresinin birtakım görev ve sorumlulukları vardır. Ayrıca ailelerinde bu süreçte üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmesi yoluyla öğrencinin sunulan eğitim hizmetlerinden en üst seviyede yararlanması mümkün olabilecektir. Bu kapsamda aşağıda görev ve sorumluluklara ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

#### » Sınıf /Alan/Sınıf Rehber Öğretmeninin Görev ve Sorumlulukları

- Özel eğitim ihtiyacı olduğu tespit edilen ve sınıfınıza yeni dâhil olan öğrencinizin uyum sürecine ilişkin çalışmaları ilgili öğretmenlerle planlayın ve bunların yürütülmesi için gerekli tedbirleri alın.
- Sınıfınızdaki diğer öğrencileri; özel eğitim ihtiyacı olan öğrenci, özellikleri ve yaşanabilecek durumlar hakkında bilgilendirin.
- Bireyselleştirilmiş eğitim programının (BEP'in) hazırlanmasında BEP geliştirme birimi ile iş birliği yapın.
- BEP'i uygulayın ve değerlendirin.



- Okuldaki aile eğitim çalışmalarına katılın, sınıfınızdaki öğrencilerin ailelerine yönelik aile eğitim çalışmaları gerçekleştirin.
- Öğrencinizin eğitim performansı doğrultusunda başka bir okul/kuruma yönlendirilmesinde, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yürütme komisyonu ve BEP geliştirme birimiyle iş birliği yapın
- Öğrencinizin özel gereksinimlerinden dolayı kullandığı kişisel cihaz ve alet var ise bunların kontrolüne ilişkin aile veya uzman kişiden bilgi alın ve gerekli durumlarda öğrencinize destek sağlayın.
- Öğrencinin gelişimine ilişkin rapor hazırlanması, formların düzenlenmesi vb. çalışmalarda diğer öğretmenler ile işbirliği yapın.
- Sınıfınızın fiziki şartlarını öğrencinizin öğrenmesini kolaylaştıracak ve erişimini arttıracak şekilde düzenleyin ya da düzenlenmesi konusunda okul yönetimi ile işbirliği yapın.
- Öğrencinize ilişkin değerlendirme yapılması amacıyla okuldaki birim/ kurul/ komisyonların toplantılarına katılın.
- Öğrenciniz ile ilgili alınan kararların uygulanıp uygulanmadığı takip edin.

#### »» Rehberlik Öğretmenin Görev ve Sorumlulukları

- Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin oryantasyon ve uyum sürecine ilişkin çalışmaları planlayın ve yürütülmesi için gerekli tedbirleri alın.
- Bireyi tanıma tekniklerini uygulayarak bu kapsamda özel eğitim ihtiyacı olan öğrenci ile ilgili edindiğiniz bilgilerin eğitim ve öğretim sürecinde etkin olarak kullanılmasını sağlayın.
- Öğrenci, veli, öğretmen/öğretmenler ile okul yönetimi arasında iş birliği yapılması için gerekli çalışmaları yürütün.
- BEP'in hazırlanmasında BEP geliştirme birimi ile iş birliği yapın.
- Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin bireysel gelişimini takip edin ve bu amaçla formlar hazırlanmasında BEP geliştirme birimi, öğretmenler ve ilgili personel ile iş birliği yapın.
- Görev ve sorumluluk alanınıza giren konularda öğrenciye, veliye ve/veya öğretmene danışmanlık desteği sunun.

#### »» Gezerek Özel Eğitim Görevi Yapan Öğretmenin Görev ve Sorumlulukları

- Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin özellikleri ve eğitim ihtiyaçları ile eğitim ve öğretim sürecine dair öğretmenleri, okul yönetimini ve aileyi bilgilendirin.
- BEP'in hazırlanmasında ve uygulanmasında BEP geliştirme birimi ile iş birliği yapın.
- Özel eğitim hizmetleri kurulunun planlaması doğrultusunda destek eğitim odasındaki eğitim hizmetlerini yürütün.
- Aile eğitimi çalışmalarına destek sağlayın.
- Öğrencilerin eğitim performansları ve yetersizlik türünü dikkate alarak gerekli öğretim materyallerinin temini ile ilgili çalışmaları yürütün.



- Öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla okuldaki kurul/birim/komasyonlarla iş birliği yapın.
- Öğrencilerin yetersizliklerinden dolayı kullandığı kişisel cihaz ve aletlerin bakımı, kontrolü vb. hususlarda öğretmenlere bilgi verin.

### » Okul İdaresinin Görev ve Sorumlulukları

- Okul ve sınıfın fiziksel ortamını özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda düzenleyin.
- Öğretmenlerin talep ettikleri araç, gereç ve materyalin temini konusunda gerekli çalışmaları yürütün.
- Öğrencinin eğitiminden sorumlu kişiler arasında iş birliği yapılmasını sağlayın.
- Öğrencilere ilişkin değerlendirme yapılmasını sağlamak üzere okuldaki birim/kurul/ komisyonları oluşturun.
- Birim/kurul/komasyonlarda alınan kararların uygulanması için gerekli işlemleri yürütün.
- Okulda ihtiyaç duyulan personelin görevlendirilmesine dair çalışmaları yürütün.

### » Ailenin Sorumlulukları

- Çocuğunuz ile ilgili yapılan değerlendirme sürecinde davet edildiğiniz birim/kurul/ komisyon toplantılarına katılın ve görüşlerinizi bildirin.
- Çocuğunuzun durumuna ilişkin bilgilendirme yapın ve buna ilişkin belgeleri okul idaresine teslim edin.
- Çocuğunuzun eğitim ve öğretim sürecinde öğretmenler ve/veya okul idaresi ile iş birliği yapın ve talep edilen doğrultuda destek sağlayın.

### D-Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının (BEP) Hazırlanması Süreci

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin ilgili maddeleri ile özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin gelişim özellikleri, eğitim performansları ve eğitim ihtiyaçları doğrultusunda BEP hazırlanması ve bunun için okul idaresi tarafından BEP geliştirme biriminin oluşturulması esastır. BEP'in içeriğinde;

- Öğrencinin eğitim performansı ile takip ettiği eğitim programı temel alınarak belirlenmiş yıllık amaçlar ile kısa dönemli amaçlara,
- Öğrencinin alacağı destek eğitim hizmetinin türüne, süresine, sıklığına ve bu hizmetin kimler tarafından nasıl sağlanacağı bilgisine,
- Öğretim ve değerlendirmede kullanılacak yöntem ve teknik, araç-gereç ve eğitim materyallerine,
- Eğitim ortamına ilişkin yapılması gereken düzenlemelere,
- Davranış problemleri var ise bunları önlemeye ya da azaltmaya yönelik tedbirler ile uygulanacak yöntem ve tekniklere,
- Öğrencinin kişisel bilgilerine yer verilmesi gerekmektedir.



### »» BEP Geliştirme Biriminin Oluşturulması

Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin eğitimlerini sürdürdükleri okul ve kurumlarda eğitim performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda BEP'lerini hazırlamak amacıyla okul müdürü veya görevlendireceği müdür yardımcısı başkanlığında, bir gezerek özel eğitim hizmeti veren öğretmen, bir rehberlik öğretmeni, bir eğitim programlarını hazırlamakla görevlendirilen öğretmen, öğrencinin sınıf/sınıf rehber öğretmeni, öğrencinin dersini okutan ilgili alan öğretmenleri, öğrencinin velisi ve öğrencinin de yer alacağı BEP geliştirme birimi oluşturulur.

### »» Öğrencinin Eğitsel Performans Düzeyinin Belirlenmesi

Özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciye BEP hazırlanabilmesi için öğrencinin tüm gelişim alanları ile akademik disiplin alanlarında sahip olduğu bilgi ve beceri düzeyinin belirlenmesi gerekmektedir. Bunun için öğrencinin takip edeceği eğitim programı temel alınarak değerlendirme yapılmalı ve öğretime nereden başlanılacağına karar verilmelidir. Değerlendirme sürecinde kullanılacak yöntem ve teknikler ile ölçme araçlarının öğrencinin özelliğine uygun olarak seçilmesi gerekmektedir.

### »» Uzun ve Kısa Dönemli Amaçların Belirlenmesi

Öğrencinin eğitim performansı doğrultusunda uzun dönemli yıllık amaçlar ile bu yıllık amaçlara ulaşılmasına hizmet edecek kısa dönemli amaçlara karar verilmesi gerekmektedir.

### »» Öğrenciye Sunulacak Destek Hizmetlerin Belirlenmesi

BEP geliştirme birimince özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin hangi derslerden haftada kaç saat destek eğitim odasından yararlanacağını belirlemesi ayrıca bu dersleri okutacak öğretmenler ile bu kapsamda yapılacak planlamaya dair bilgilerin de BEP'te yer alması gerekmektedir.

### »» Öğretim Materyalleri ve Öğretim Yöntemlerinin Belirlenmesi

Özel eğitim ihtiyacı olan öğrenci için belirlenmiş olan amaçlara ulaşılmasına hizmet edecek materyallerin belirlenmesi ya da mevcut materyallerde yapılacak uyarlamalara karar verilmesi ayrıca öğretim sürecinde kullanılacak yöntem ve tekniklerinde öğrencinin özelliği ve öğrenme ihtiyaçları doğrultusunda belirlenmiş olması gerekmektedir.

### »» Başarının Değerlendirilmesi

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğine göre bulunduğu okulun eğitim programını veya denkliği olan bir programı izleyen öğrencilerin başarıları, devam ettikleri okulun sınıf geçme ve sınavlarla ilgili hükümlerine göre değerlendirilmekte olup değerlendirmelerde öğrencilerin BEP'leri dikkate alınmaktadır. Öğrencinin başarısının değerlendirmesi amacıyla yapılacak çalışmalarda öğrencilerin yetersizlik türü, gelişim özellikleri ve eğitim performansları dikkate alınmalı ve bu doğrultuda süre,





ortam, yöntem, cihaz ve materyallerde düzenlemeler yapılmalıdır. Bu kapsamda yapılan düzenlemelere ilişkin bilgilerinde BEP'e yansıtılması gerekmektedir.

#### **IV. BİR ÜST ÖĞRENİM KURUMUNA \ MESLEKİ YAŞAMA GEÇİŞ**

Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin bir üst sınıfa/kademeye ya da mesleki yaşama geçiş süreçlerinde, eğitim performansları ve ihtiyaçları ile ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda yapılacak yönlendirmesi büyük önem arz etmektedir. Bu süreçte öğrenci ile ilgili hazırlanmış bilgi, belge ve dosyaların ilgili kişi, kurum ve kuruluşlara iletilmesi ve taraflar arasında gerekli iş birliğinin sağlanması gerekmektedir.